Naučná stezka přírodně krajinářským komplexem

BOCIEK

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

NAUČNÁ STEZKA PŘÍRODNĚ KRAJINÁŘSKÝM KOMPLEXEM „BOCIEK”

Trasa naučné stezky vede těmi nejmalebnějšími místy Obce Kornowac. Pouhé 4 kilometry trasy umožňují vidět několik různých přírodních stanovišť, tzn. teplomilné travnaté porosty, skupiny stromů a houští mezi poli, rozlehlá pole rozdělená mezemi, rybníky. Krásné, zvlněné panorama Rybnické pahorkatiny obohacuje naši pouť a přináší úžasné dojmy.

Přírodně krajinářský komplex „Bociek” byl ustanoven usnesením nr XIII.97.2019 Rady Obce Kornowac dne 19.prosince 2019. Zabírá plochu 152 ha. Jeho úkolem je ochrana jedinečné tváře krajiny této části Rybnické pahorkatiny a také ochrana přírodních hodnot této oblasti, tj. bohatství jednotlivých stanovišť a cenných druhů fauny a flóry.

PUPAVA OBECNÁ

Trasa začíná prudkým sestupem ulicí Wiejskiej. Za okamžik se ocitáme v **údolí nevelkého potoka**, kde nás obklopí velmi příkrá úbočí porostlá loukami. Vpravo se nachází teplomilný travnatý porost, který pokrývá jižní svahy. Rostliny rostoucí na teplomilných travnatých porostech se přizpůsobily zde panujícím podmínkám a rozvinuly mechanismy, které jim umožňují přežívat sucha, například prostřednictvím vlásků na listech nebo speciálního vosku omezujícího odpařování vodní páry. Největším pokladem tohoto místa je mimo jiné *keltská růže*, která je pod ochranou a je také uvedena v **Polské červené knize rostlin**. Vyskytují se zde také, velmi vzácné, *zeměžluč lékařská* či *tužebník obecný*. Společnost jim dělají: *pupava obecná*, *kručinka barvířská*, *zvonek klubkatý* a také neobyčejně krásný *hvozdík kropenatý*. Na jaře zde můžeme slyšet volání *krutihlava*, jediného datla z naší oblasti, který na zimu odlétá. Tento krutihlav obecný je úzce spjat s tímto

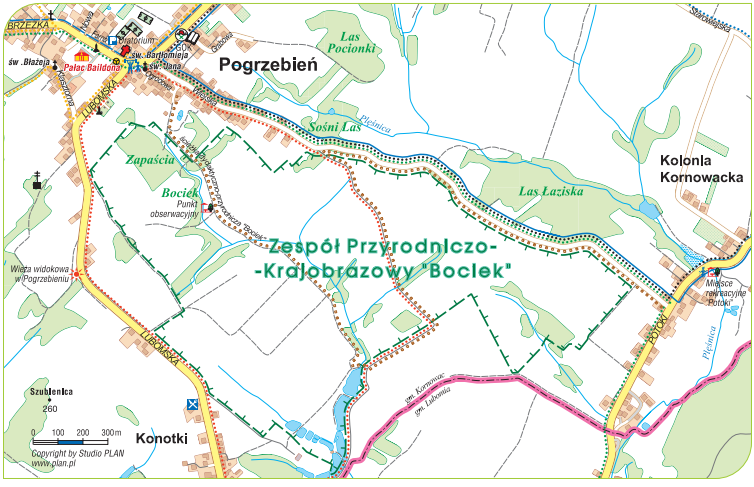

místem, protože se živí mravenci a jejich vajíčky, a na celém úbočí se zde mravenčí hnízda četně vyskytují.

> **VÍTE, ŽE?**
> Poblíž bývalého ekologického hospodářství Bociek dnes roste zdejší největší přeslička – obrovská, dorůstající až do výšky 130 cm.

Louky bezprostředně sousedí s nevelkým **lesem**, který tvoří největší zalesněnou plochu na území přírodně krajinářského komplexu „Bociek". Velká koncentrace korun stromů a bohatství jídla zajišťují, že je to místo výskytu *plšíka* – hlodavce připomínajícího malou veverku. Je to velmi zřídka se vyskytující savec, a zdejší stanoviště je jeho jediným výskytem v Rybnické pahorkatině. V lesním **podrostu** můžeme najít kouzelně se prezentující, chráněné *alpské obrázky*. Dokonale viditelné je **ekotonové pásmo**, čili přechodové pásmo mezi dvěma prostředími, v tomto případě mezi prostředím lesa a luk. V hustém houští staví svá hnízda početné druhy ptáků, jako jsou například *pěnice černohlavá*, *pěnice hnědokřídlá* či *kos*, které se zde cítí velmi bezpečně. Dokonce i mrštná *kočka* má potíže, když se chce protáhnout přes houštinu větví, které jsou navíc často ozbrojené trním.

PLŠÍK

PĚNICE

Les je obehnán malým **vodním tokem**, který vede dále přes bývalé ekologické hospodářství Bociek, které však v posledních letech zcela zarostlo. S cílem obnovit zde přírodní hodnoty tohoto území byla na tomto území v roce 2019 spuštěna tzv. **aktivní ochrana**. Práce začaly vykácením stromů a keřů, kterými se zde rozšířila *slivoň mirabelka*. Tato rostlina snadno expanduje a současně při tom

BÝVALÉ EKOLOGICKÉ HOSPODÁŘSTVÍ BOCIEK

JARNÍ KVETENÍ

ALPSKÉ OBRÁZKY

stíní stanovištím vzácných rostlin. Následně proběhlo opakované kosení části údolí, jehož cílem bylo v první řadě odstranit *kopřivy*, které bránily rozvoji jiných cennějších rostlin. Tyto zákroky umožnily růst jiným rostlinám, jako jsou: *ocún jesenní, růže keltská* či *sněženka podsněžník*. Během teplých letních večerů zde můžeme slyšet ptačího virtuóza – *slavíka obecného*, jehož zpěv zní celým údolím. Přímo kolem silnice můžeme také obdivovat nejokázalejší *duby* v přírodně krajinářském komplexu Bociek, jejichž žaludy jsou pokrmem pro mnoho zdejších zvířat.

KELTSKÁ RŮŽE

Na protilehlé straně se nachází velký lán *trnky obecné*, který na jaře krásně rozkvétá a vábí tak celá mračna opylovačů. Pokud se v tu dobu přiblížíme k takovému stromu, budeme mít pocit, že jsme v samotném středu úlu. Včely jsou však tak absorbovány prací, že člověku v takovou chvíli vůbec nevěnují pozornost. Hned vedle vidíme oplocenou louku, kde jsou chováni *daňci*. Jejich páření, zvané **daňčí říje**, probíhá v říjnu. Daňci v tu dobu vydávají zvuky zvané rochání, které připomínají zvuk kašle nebo říhání. Tráva je tam spasena až u samé země, díky čemuž je ideálně vidět tvarování terénu. Skvěle viditelný je také efekt pasení. Zvířata prostřednictvím okusování trávy brání tomu, aby docházelo k zarostení louky. Již kousek za plotem, kde se zvířata nepasou, stromy zcela ovládly plochu louky.

VÍTE, ŽE?

Název „Bociek" pochází od toho, že se zde dříve odehrávala „jednání" čápů bílých. Čili jejich shromáždění před odletem do teplých krajů.

DUB LETNÍ NA MEZI

Když mineme **pozorovací přístřešek**, na levé straně, uvidíme, jak na vysoké mezi roste osamocený *dub letní*, který má zvláštní tvar. Jako jeden z mála bodů dominujících nad okolním terénem plní úlohu pozorovatelny pro ptáky. Z jeho vrcholu si pak *káňata* či *poštolky* umí vyhlédnout hlodavce dokonce i na několik set metrů. Tento dub zde pravděpodobně před několika desítkami let zasadila *sojka*. Tento pták si dělá zásoby na zimu, schovává si různě žaludy a někdy na ně zapomene. Pak občas z žaludu zakopaného do země vyroste mladý dub. Ovoce dubu sojka dokáže přenést dokonce až do vzdálenosti 500 metrů. Navíc sojka dokáže při jednom letu najednou přenést až 5 polknutých žaludů. Během roku jich přenáší od 4,5 do 11 tisíc! Dnes jsou již ovoce tohoto stromu roznášeny a schovávány dalšími sojkami. Někdy jsou také pokrmem pro hlodavce žijící na blízkém poli. Pod dubem si svou noru, která může mít dokonce až 15 metrů délky, vykopala *liška*. Jedním z oblíbených pokrmů lišky jsou právě výše uvedení hlodavci. Mezi poli můžeme vidět barevné květy polního plevele – *chrpy polní, máku* či *heřmánku*.

Při další cestě údolím se setkáme s malými **křovitými porosty**, rostoucími na velmi příkrých svazích. Stromy a keře tam vážou půdu svými kořeny a brání tak její erozi. Porosty rostou obvykle na takových místech, kde není možné vjet zemědělskými stroji. Stačí se podívat na okolní obhospodařovaná pole, abychom viděli, že jejich sklon je mnohem menší.

Vedení středního napětí, které vede podél komplexu Bociek, může na první pohled rušit obraz krajiny. Jedná se však o element velmi důležitý pro život ptáků, kteří velmi rádi vysedávají na elektrických drátech při zpěvu svých písní. Občas se zde shromáždí celá hejna *vlaštovek obecných* či *hrdliček zahradních*, zvaných *chechtavé*. Hrdličky společně nocují v hejnech čítajících

dokonce až několik desítek jedinců a během dne odlétají, aby hledaly pokrm v blízkých vesnicích.

> **VÍTE, ŽE?**
> Při zkoumání zdejších nočních motýlů je k jejich vábení používáno UV světlo, „levné víno" a zfermentovaný sýr.

Na levé straně **terén výrazně stoupá** a pole, která jsou protkána četnými mezemi, mají podobu schodů. Mnoho z nich je porostlých keři s bohatstvím semen a ovoce, kterými se živí nejen ptáci, ale také hmyz a hlodavci. Na polích s mezemi žije dvojnásobný počet druhů zvířat, než je tomu v případě monokultur. V praxi **mez** tvoří sousedskou hranici. Konflikt o mez je jedním z motivů polské kultury, který najdeme například w románu *„Ohněm a mečem"*, nebo v hraném filmu *„Dobrý den, sousede! (Sami swoi)"*.

SOJKA

Nejnižší bod v údolí komplexu Bociek je zarostlý rákosím a *olšemi lepkavými*. Jedná se o typický ukazatel vlhkého prostředí. **Rákosiště** tvoří dokonalý úkryt nejen pro srny, ale také pro malého, sotva 9 g vážícího *střízlíka*. Z klasů pak ptáci mají možnost vyzobávat pokrm.

Na jižní hranici přírodně krajinářského komplexu Bociek se nachází několik nepříliš velkých **rybníků**, které jsou porostlé rákosím, z něhož zaznívá zpěv *rákosníka velkého* a jeho menšího bratrance *rákosníka obecného*. Na kraji vodních ploch lze často sledovat ostýchavou *slípku zelenonohou*. V sousedství rybníku jsou pastviny pro koně, které pasením trávy zabraňují **sukcesi**, čili zarůstání luk. Blátivé břehy velmi rádi využívají dlouhokřídlí ptáci. Nejvíce se zde vyskytují v obdobích **migrace**, když nad zdejším krajem putují celá hejna těchto ptáků. Často jsou vybaveni dlouhými

RYBNÍKY A PASOUCÍ SE KONĚ

VÍTE, ŽE?
Modré lístky chrpy polní jsou jedlé? Celá rostlina má léčebné vlastnosti.

zobáky, kterými penetrují mělčiny během hledání bezobratlých živočichů. Je to zde také místo výskytu mnoha obojživelníků a plazů, jako je například *ropucha obecná*, *skokan krátkonohý* nebo nejedovatá *užovka obojková*, která dokáže výborně plavat.

Po opuštění rybníků pokračujeme po hranici přírodně krajinářského komplexu Bociek. Pomalu také začínáme opouštět údolí. Míjíme velkou skupinu uměle vysazených stromů *olše lepkavé*. V zimě se zde živí obrovská hejna *čížků*, kteří zde přilétají hledat olšové šišky. Jestliže se ale během mrazů nepodaří hejnům hladových ptáků ze šišek vyzobat semínka, ta pak sama ze šišek vypadnou během února nebo března, když už země měkne v paprscích slunce. Po několika týdnech vyklíčí a – pokud je nezničí sucho, na které jsou velmi citlivá – vyrostou do podoby větevnatých trsů. Olšové šišky jsou úspěšně využívány v akvaristice s ohledem na obsah **tanin**, které mají dobrý vliv na kondici ryb, pomáhají kyselosti vody a také ji dezinfikují.

ČÍŽEK

Za olšovým hájem vede stezka přímo přes střed přírodně krajinářského komplexu Bociek. Můžeme z ní na tomto místě pohledem shora obdivovat údolí s celou mozaikou polí. Na keřích, které sousedí se stezkou můžeme potkat *ťuhýka obecného*, jak vyhlíží své oběti. Tento pták rád pobývá v sousedství trnitých houštin. Tento **ptačí zorro**, vybavený zobákem zahnutým jako šavle a černou páskou přes oči, nabíjí svou oběť na trny *trnky* obecné nebo *hlohu*. Tak vzniká specifický druh spižírny, kde si předvídavý pták hromadí přebytky jídla.

Polní cesta nás přivede na samotný vrchol návrší k ulici Wiejska, odkud již budeme další trasu překonávat po asfaltové silnici. Tato silnice tvoří severní hranici přírodně krajinářského komplexu Bociek. Již na počátku – jakoby přes bránu – projdeme nevelkou roklinou obklopenou **dubovou alejí**. Na

MEZE V PODOBĚ SCHODŮ

POHLED NA WESNICI POGRZEBIEŃ

březích rokliny jsou k vidění obnažené kořeny, které jako armovací pruty brání jejímu zničení. Poté, když dojdeme k další skupině stromů, se vyplatí kousek odbočit ze stezky, abychom mohli plně obdivovat výhled na Rybnickou pahorkatinu společně s **rybníky v komplexu Wielikąt**. Při dobré viditelnosti můžeme obdivovat i **české hory** s nejvyšším vrcholem Moravskoslezských Beskyd – Lysou horou (1324 m n.m.).

ROPUCHA OBECNÁ

Další cesta vede hřebenem s panoramatickým výhledem na rozprostírající se pole. Dokonale viditelné jsou letící tažní ptáci, či zde usedlá *káně*, která krouží nad svým teritoriem. Z důvodu naší vysoké polohy tak často létající dravci krouží ve výši našich očí.

Když pak cesta pomalu klesá dolů, po naší levé ruce uvidíme zalesnění s okázalými buky, které mají více jak 2,5 m po obvodu kmene. Každý z těchto více jak stoletých stromů má cca 800 tisíc listů, které vytvářejí kyslík pro cca 50 lidí! Buk vytváří největší množství kyslíku v procesu **fotosyntézy** – cca 1,1 kilogramu na 1 metr čtvereční listí po dobu jednoho vegetačního cyklu.

Trasa končí ve vsi Pogrzebień na ulici Potoki.

NAUČNÁ STEZKA „OKOLO VŘESINY“

Milovníci přírodní turistiky určitě ocení různorodost flóry a fauny, se kterou se podél naučné stezky „Okolo Vřesiny“ mohou setkat. Čeká je osm zajímavých zastavení:

Prvním z nich je **Zmijovec**. Místo se nachází v údolní nivě potoka Bečvy, mezi obcemi Vřesina a Hať. Název naznačuje, že se zde vyskytují hadi – zejména zmije. Na zdejších loukách můžeme nalézt vzácné druhy rostlin, např. prstnatce májového, ostřici latnatou, ostřici rusou, vachtu trojlistou či hadilku obecnou. K vzácným druhům fauny patří užovka obojková, zmije obecná, ještěrka obecná či slepýš křehký. Další zastávkou je **Přírodní rezervace „Dařanec“ fauna**, kde je předmětem ochrany blízký les včetně prosychajících a mrtvých stromů. Nad hlavami poletují lejsek bělokrký, puštík obecný, sýkora modřinka či sýkora koňadra. Spatřit je možné plšíka lískového či kunu lesní. **Přírodní rezervace „Dařanec“ historie** o rozloze 32,94 ha je dalším pozoruhodným zastavením. Právě zde leží bludný balvan, na kterém sedávala hraběnka Mechtilda Lichnovská, manželka hraběte Karla Maxe Lichnovského, významného německého diplomata. Rod Lichnovských žil na panstvích v Chuchelné a Hradci nad Moravicí. Milovníci flóry ocení další místo – **Přírodní rezervaci „Dařanec“ flóra**, která je zachovalou mozaikou lesních listnatých společenstev, typických pro oblast Slezské nížiny. Dalším úsekem **„Dařance“** je **les Bahna a staré sady**, která jsou útočištěm mnoha druhů vzácných živočichů.

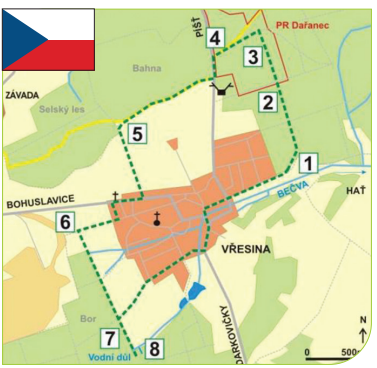

Zajímavá polní krajina se nachází v další části **„Dařance“ – Veverkovec, ovocná alej**. Poslední rašeliniště prameništního typu na Hlučínsku najdeme na dalším zastavení, je jím Vodní důl, lesní rašeliniště a pramen potoka Bečvy. Poslední zástavkou naučné stezky „Okolo Vřesiny“ je **Vodní důl**, **lesní studánka a prameniště**, která je také pozoruhodným místem pro pozorovatele přírody a útočištěm vzácných druhů flóry a fauny.